

Nr 434

Av herr Heckscher m. fl., om *höjda ortsavdrag för barnfamiljer.*

(Lika lydande med motion nr 365 i Första kammaren)

Frågan om skatterättvisa åt barnfamiljerna har alltsedan 1947 varit föremål för livlig diskussion. Denna har väsentligen kretsat kring spörsmålet om en höjning av barnfamiljernas ortsavdrag. I sitt betänkande Samhället och barnfamiljerna (SOU 1955: 29) diskuterade 1954 års familjeutredning också möjligheten att ordna beskattningen med utgångspunkt från antalet s. k. konsumtionsenheter inom en familj. Utredningen pekade i detta sammanhang på att den del av statsskatten (reducerad med barnbidrag), som erlades av hushåll med barn, år 1948 uppgått till 14 % men därefter stigit så att den 1954 utgjorde 22 %.

Intill utgången av 1947 var såväl det kommunala som det statliga ortsavdraget uppdelat i grundavdrag och familjeavdrag. Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med sin hustru eller som haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn under 18 år, vilket icke haft minst 600 kr. inkomst, var utöver grundavdraget berättigad till familjeavdrag för hustru och barn. Vid den kommunala beskattningen var grundavdraget högst 750 kr. och familjeavdraget för hustru liksom för ettvar av barnen högst 300 kr. Vid den statliga beskattningen var grundavdraget liksom familjeavdraget för hustru maximalt 1 140 kr., familjeavdraget för ettvar av de två första barnen högst 930 kr. och familjeavdraget för tredje och varje följande barn högst 1 410 kr.

Storleken av de kommunala ortsavdrag som gällde 1947 hade fastställts 1928 och storleken av de statliga avdragen 1938. Levnadskostnaderna var då helt andra än nu. Om dessa kostnader sattes till 100 för 1938, blir dagens siffra 268. Med utgångspunkt härifrån kommer man fram till att genomsnittsavdraget 1938 för den statliga och den kommunala beskattningen i dagens penningvärde motsvarar ett ortsavdrag av 4 460 kr. för två gifta, 1 645 kr. för vart och ett av de två första barnen och 2 290 kr. för varje följande barn.

Vid 1947 års riksdag fattades beslut om införande av barnbidrag å 260 kr. för varje barn under 16 år. Samtidigt avskaffades familjeavdraget för barn
Bihang till riksdagens protokoll 1963. 4 saml. Nr 434—435

vid den statliga beskattningen. År 1950 avskaffades familjeavdraget för barn även för den kommunala beskattningen, samtidigt som barnbidraget höjdes till 290 kr. Såsom väsentlig motivering för dessa åtgärder anfördes, att ett mycket betydande antal barnfamiljer hade så låga inkomster att de vid beskattningen inte kunde tillgodogöra sig ortsavdragen för barnen. På grund härav ansågs anordningen med familjeavdrag för barn vara ett otillräckligt medel för att få behövlig differentiering med hänsyn till försörjningsbördan.

Det förhållandet att barnbidrag förekommer är icke tillräcklig grund för att avstå från en differentiering av beskattningen mellan barnfamiljer och övriga skattskyldiga vid ett bedömande med utgångspunkt från skatteförmågeprincipen. Endast för det fall att barnbidraget vore av sådan storlek att det helt täckte barnkostnaden skulle skäl föreligga att belasta barnfamiljerna med samma skatt som de barnlösa. Å andra sidan täcker barnbidraget uppenbarligen en del av barnkostnaden. Fastställandet av ett ortsavdrag för barn bör därför ske under beaktande av barnbidragets storlek.

Syftet med ortsavdrag är att från beskattning undantaga den del av inkomsten som åtgår till elementära levnadskostnader — för mat, husrum, kläder m. m. — och vilken på grund härav saknar all skattekraft. Från skatteförmågesynpunkt är denna inkomst att betrakta som obefintlig. Följdriktigt är enligt gällande ordning ortsavdraget för två gifta dubbelt så stort som avdraget för en ensamstående. Det riktiga måste då vara att — om familjen består av fler än två personer — ortsavdraget ytterligare höjes.

Det förhållandet att beskattningen av gifta nu sker utan hänsynstagande till förekomsten av barn och att alltså skatt uttages på viss fingerad inkomst innebär reellt sett att barnfamiljerna beskattas efter en högre skattesats än barnlösa makar. Förhållandet må belysas av följande exempel.

En gift person har en taxerad inkomst på 12 000 kr. Kommunalskatt utgår efter 15 kr. per skattekrona. Med gällande ortsavdrag beräknas kommunalskatten å en beskattningsbar inkomst av 7 500 kr. och blir sålunda 1 125 kr. Familjen har ett barn. Låt oss utgå från att den på familjen vilande merkostnaden för barnet, uträknad efter samma grunder som använts vid fastställandet av makarnas ortsavdrag, är 1 000 kr. Den inkomst som har skattekraft är då icke 7 500 utan 6 500 kr. I förhållande till detta skatteunderlag motsvarar den utgående kommunalskatten en utdebiteringssats å 17: 31.

Hade familjen haft två barn och räknar man med att den elementära levnadskostnaden och därmed ortsavdraget bort utgöra 1 000 kr. även för det andra barnet, skulle den reellt bärkraftiga inkomsten utgöra 5 500 kr., och den fastställda kommunalskatten motsvarar då en utdebiteringssats å 20: 45.

Förhållandet belyses ytterligare för olika inkomster och olika familjestorlekar i nedanstående tabell 1, där även för tredje resp. fjärde barn räknas med en kostnad på 1 000 kr., som alltså bör frånräknas för erhållande av den bärkraftiga inkomsten.

Tabell 1

Kommunalt tax. ink. kr.	Antal barn i familjen				
	0	1	2	3	4
12 000	15.00	17.31	20.45	25.00	32.14
16 000	15.00	16.43	18.16	20.29	23.00
20 000	15.00	16.03	17.22	18.60	20.22
25 000	15.00	15.77	16.62	17.57	18.64
30 000	15.00	15.61	16.28	17.00	17.79
50 000	15.00	15.34	15.69	16.06	16.45
100 000	15.00	15.16	15.32	15.49	15.66
200 000	15.00	15.08	15.16	15.23	15.31

Tabellen ger vid handen att frånvaron av ortsavdrag för barn i flertalet lägen betyder en ytterst kännbar orättvisa. Vid en given inkomst stiger den skattesats som faktiskt belastar barnfamiljerna med antalet barn, och skillnaden för varje nytt barn blir större, ju fler barnen är. Tabellen visar också på ett markant sätt, att det främst är de lägre och mellanstora inkomsttagarna som råkar illa ut.

Kommunalskatten är avsedd att repartieras efter enahanda grunder mellan kommunens inkomsttagare med utgångspunkt från skatteförmågan. Såsom beskattningen nu är ordnad får barnfamiljerna en större andel av skattebördan — och övriga skattskyldiga följaktligen en lägre — än som motsvarar skatteförmågan. Skulle rätt avvägda ortsavdrag införas även för barn, bleve resultatet att alla skattskyldiga finge betala efter en och samma skattesats. Detta skulle innebära en höjning av skattesatsen för barnlösa liksom för vissa barnfamiljer i höga inkomstlägen men en minskning av den reella skattesatsen för övriga barnfamiljer, varvid minskningen bleve större ju lägre inkomst resp. ju fler barn att dra försorg om som den skattskyldige hade. Räkna man med att ett ortsavdrag för varje barn på 1 000 kr. skulle ge den riktiga differentieringen mellan de skattskyldiga och utgår man vidare från att kommunen inte skulle få något tillskott av t. ex. statsmedel, skulle ett införande av ortsavdrag för barn vid oförändrat utdebiteringsbehov föranleda en genomsnittlig höjning av utdebiteringssatsen med något över 50 öre per skattekrona. Av tabell 1 framgår, att barnfamiljerna skulle få lättnad i kommunalbeskattningen vid ett barn upp till en inkomst av ca 30 000, vid två barn upp till minst 50 000 samt vid 3 eller 4 barn upp till ca 100 000 kr.

Det anförda visar också, att frågan om s. k. kompensation till kommunerna för skatteunderlagsbortfallet vid en höjning av ortsavdragen för barnfamiljerna är av ringa betydelse, sett ur de skattskyldigas synpunkt, i jämförelse med den orättvisa som nu råder. Särskilt flerbarnsfamiljer har för närvarande i allmänhet en utdebiteringshöjning utöver den nominella i kommunen som är mångfalt större än den som kan inträffa för barnlösa ifall någon kompensation icke alls utgår.

På motsvarande sätt som ovan kan man räkna ut den på barnfamiljerna vilande merbelastningen vid statsbeskattningen. I nedanstående tabell 2 anges för olika taxerade inkomster dels för barnlösa makar den gällande genomsnittliga skattesatsen å deras beskattningsbara inkomst, dels för barnfamiljer den genomsnittliga skattesats som statsskatten motsvarar, uträknad på en beskattningsbar inkomst som minskats med 1 000 kr. för varje barn.

Tabell 2

Statlig tax. ink. kr.	Antal barn i familjen				
	0	1	2	3	4
12 000	10.00	11.54	13.64	16.67	21.43
16 000	10.00	10.95	12.11	13.53	15.33
20 000	12.26	13.10	14.07	15.20	16.52
25 000	16.54	17.38	18.32	19.37	20.55
30 000	20.75	21.59	22.51	23.51	24.60
50 000	30.64	31.33	32.05	32.80	33.59
100 000	41.96	42.40	42.86	43.32	43.79
200 000	51.96	52.22	52.49	52.77	53.04

Även denna tabell visar hur den faktiska belastningen stiger progressivt med antalet barn. Läser man tabellen lodrätt finner man vidare, att den avsedda progressiviteten vid stigande inkomst i vissa lägen utbytes mot degressivitet. Vid förekomsten av ett eller två barn gäller detta endast vid en jämförelse mellan personer som har 12 000 resp. 16 000 kr. i taxerad inkomst. Vid förekomsten av tre barn finner man samma företeelse vid jämförelse mellan personer som har 12 000 och sådana som har 20 000 kr. i taxerad inkomst samt vid fyra barn om man jämför 12 000 med 25 000 kr.

Enligt direktiven till allmänna skatteberedningen har denna att utreda bl. a. frågan om fördelningen av skatterna mellan barnfamiljer och andra skattskyldiga. Beredningen skall enligt uppgift under år 1964 lägga fram förslag rörande fysiska personers beskattning. Möjlighet finnes sålunda att förslag om höjda Ortsavdrag för barnfamiljerna kan komma att föreläggas 1965 års riksdag eller event. 1964 års höstriksdag. Under sådana förhållanden kan givetvis göras gällande, att frågan helt borde vila till dess. Emellertid har under föregående höst frågan om ensamma barnförsörjares beskattning fått en sådan lösning, att kravet på jämlikhet i beskattningen gör det angeläget att man överväger huruvida icke provisoriska åtgärder bör vidtagas på detta område redan nu.

För ensamma barnförsörjare har — även efter det familjeavdraget för barn avskaffades — hela tiden förekommit högre Ortsavdrag än för ensamstående. Fram till utgången av 1952 var skillnaden beroende av inkomstens storlek. Nämda år beslöt riksdagen, att de ensamma barnför-

sörjarna skulle ha ett 50 % högre ortsavdrag än ensamstående. Efter beslut av 1960 års riksdag tillerkännes numera ensam barnförsörjare samma ortsavdrag som två gifta, alltså dubbelt så högt ortsavdrag som ensamstående erhåller. I och med att ortsavdraget enligt beslut av 1961 års höstriksdag fastställdes till 2 250 kr. för ensamstående och 4 500 kr. för gifta, åtnjuter de ensamma barnförsörjarna en ortsavdragshöjning på 2 250 kr.

Ortsavdragshöjningen för dessa skattskyldiga var intill 1961 års beslut närmast att betrakta såsom ett förvärvsavdrag. Den skillnaden förelåg visserligen i jämförelse med gifta kvinnors förvärvsavdrag att ensamma barnförsörjare åtnjöt samma förhöjning oberoende av inkomstens storlek, medan de gifta kvinnorna upp till viss inkomstgräns erhöll ett procentuellt utmätt avdrag. Inkomsten ansågs sålunda utgöra ett slags mått på den tid arbetet utanför hemmet tog. Eftersom de ensamma föräldrarna kunde antagas praktiskt taget alltid vara nödgade att ta förvärvsarbete utanför hemmet under *hela* året, medan gifta kvinnor i detta hänseende hade valfrihet, ansågs det obehövt att för de ensamma barnförsörjarna göra någon differentiering av avdraget med hänsyn till arbetstidens längd.

1962 års beslut innebar — förutom att åldersgränsen för hemmavarande barn såsom villkor för erhållande av förhöjt avdrag höjdes från 16 till 18 år — att ensam barnförsörjare fick rätt till förvärvsavdrag efter samma grunder som gift kvinna med minderåriga barn. Ortsavdragshöjningens karaktär blev härigenom en annan än tidigare. Den kom att motsvara ett ortsavdrag för barnet eller barnen. Blott den oegentligheten förelåg att ortsavdragshöjningen var oberoende av antalet hemmavarande minderåriga barn.

Med hänsyn till att ensamma barnförsörjare sålunda åtnjuter ortsavdrag fastställt med utgångspunkt från försörjningsbördan gentemot barn, kräver rättvisan att gifta skattskyldiga med minderåriga barn får motsvarande rätt. Enligt vår mening bör sådan rätt till förhöjda ortsavdrag beslutas redan av innevarande års riksdag och genomföras med giltighet fr. o. m. beskattningsåret 1963.

För en reform i antydd riktning talar ej blott principiella skäl. Vid diskussionen i riksdagen 1962 rörande de ensamma barnförsörjarna pekades från olika håll på den ogynnsamma sambeskattningseffekt som den aktuella ändringen i beskattningsreglerna skulle medföra. Om äktenskap ingås mellan två ensamma barnförsörjare, inträder redan vid så låga inkomster som 12 000 kr. för den ene och 8 000 kr. för den andre en skatteökning på 526 kr. Om kontrahenterna var för sig har en inkomst på 24 000 kr., blir skatteökningen ej mindre än 4 559 kr. Om i sistnämnda fall endast den ene har minderårigt barn, blir skatteökningen dock så betydande som 2 423 kr.

Dessa orimliga konsekvenser har direkt sin grund i att endast ensamma barnförsörjare erhåller förhöjt ortsavdrag på grund av förekomsten av

barn. Två ensamma barnförsörjare kan vardera åtnjuta skattefrihet för ett belopp av 6 500 kr., men om de gifter sig, får de *sammanlagt* i ortsavdrag och förvärvsavdrag 6 500 kr., alltså hälften av det tidigare beloppet. Under sådana förhållanden skulle det inte vara att förvåna sig över om benägenheten att i dylika fall ingå äktenskap i hög grad dämpades.

Vi vill även erinra om att — såvitt vi kunnat utröna — det i samtliga med Sverige jämförbara stater tillämpas sådana beskattningsregler att barnfamiljerna får en med hänsyn till antalet barn differentierad belastning, detta även om barnbidrag utgår.

Såsom ovan antytts bör en reform i föreslagen riktning vara av provisorisk karaktär i avvaktan på ett definitivt förslag från allmänna skatteberedningen. Detta måste innebära att viss försiktighet iakttages vid fastställandet av de belopp varmed ortsavdragen för gifta skattskyldiga med barn fastställs. För vår del vill vi förorda ortsavdragshöjning med utgångspunkt från ett belopp av 1 000 kr. per barn. På samma sätt som gällde enligt 1938 års riksdagsbeslut bör emellertid avdraget fr. o. m. tredje barnet sättas till 50 % högre belopp eller till 1 500 kr.

Om man utgår från de enligt 1938 års riksdagsbeslut fastställda familjeavdragen för barn vid statsbeskattningen — 930 kr. för ettvar av de två första barnen och 1 410 kr. för varje följande barn — och beaktar den ytterst betydande penningvärdeförsämring som ägt rum sedan dess, är de av oss föreslagna beloppen mycket blygsamma. Detta gäller även om man tar hänsyn till att staten medelst barnbidrag på 550 kr. övertagit en del av barnkostnaden.

Den frågan uppkommer, hur samordningen bör ordnas gentemot ensamma barnförsörjare. Det kan enligt vår mening inte komma i fråga att ersätta den redan utgående ortsavdragshöjningen för de ensamma barnförsörjarna med en ordning sådan vi föreslår för gifta skattskyldiga med barn. Å andra sidan kan det inte vara rimligt att ovanpå den nu utgående ortsavdragshöjningen för de ensamma barnförsörjarna lägga avdrag redan fr. o. m. första barnet. Vi anser, att den nu utgående ortsavdragshöjningen bör få anses tillräcklig för ensamma skattskyldiga med ett eller två barn. Därest de har mer än två barn, bör deras ortsavdrag höjas med 1 500 kr. per barn fr. o. m. det tredje. Härigenom skulle visserligen även i fortsättningen komma att föreligga en viss skillnad mellan gifta och ensamma barnförsörjare. Ensam barnförsörjare skulle sålunda få en ortsavdragshöjning som vore 1 250 kr. högre än för gifta vid förekomsten av ett barn och 250 kr. högre om barnantalet vore två eller flera. Denna konsekvens av 1962 års beslut anser vi dock tills vidare böra tagas.

I likhet med vad som gäller beträffande ensam barnförsörjare bör ortsavdragshöjningen avse barn under 18 år. Såsom från vår sida anfördes i reservation till bevillningsutskottets betänkande nr 58 vid 1962 års riksdag, bör vidare såsom villkor för åtnjutande av förhöjt ortsavdrag gälla,

att barnet icke försörjer sig självt. Vi vill i detta avseende anknyta till vad som gällde intill utgången av år 1947 vid statsbeskattningen och intill utgången av 1951 vad angår den kommunala beskattningen. Förhöjt ortsavdrag bör sålunda inte utgå försåvitt barnet har högre inkomst än som motsvarar skatteplikts- och deklarationsgränsen.

Det kan mot den här förordade reformen ej längre anföras det skälet att ett betydande antal barnfamiljer ej skulle kunna utnyttja ortsavdragshöjningen. Inkomstläget är nämligen nu ett helt annat än då frågan diskuterades 1947. De undantagsfall som kunde komma i fråga bör, som vi ser saken, ej få hindra att skatterättvisa tillskapas för det stora flertalet barnfamiljer. Det torde också få förutsättas, att allmänna skatteberedningen ägnar nödigt beaktande åt undantagsfallen. I annan från vårt håll väckt motion framföres emellertid förslag i detta avseende.

I nedanstående tabell 3 visas verkningarna för enskilda skattskyldiga av det förslag vi här framlagt. Skattebeloppen avser kommunalskatt, folkpensionsavgift och den direkta statsskatten. Kommunalskatten antages genom de förhöjda ortsavdragens införande stiga från 15 kr. till 15:55. Hur detta skulle påverka skatten för andra gifta framgår av tabellen. För jämförelsens skull visas även hur skatterna skulle ändras därest utdebiteringen kunde bibehållas vid 15 kr.

Såsom framgår av tabell 3 blir skattelättnaden för t. ex. en enbarnsfamilj med 12 000 kr. i inkomst 205 kr. i det fall att utdebiteringen i kommunen får stiga med 55 öre. Skillnaden i jämförelse med det fall att utdebiteringen blir oförändrad är blott 29 kr. Efter en föga betydande minsk-

Tabell 3

Årsinkomst kr.	Nuv. skatt kr.	Skattelättnad för barnfamiljer				Skatteökn. för övr. gifta
		1 b	2 b	3 b	4 b	
<i>A. Utdebiteringen stiger från 15 kr till 15.55</i>						
12 000	1 956	205	435	788	1 143	34
16 000	3 002	184	423	782	1 136	46
20 000	4 000	186	422	785	1 148	79
25 000	5 660	299	614	1 108	1 581	77
30 000	7 726	347	773	1 366	1 989	96
50 000	17 571	341	884	1 676	2 425	158
100 000	46 568	338	980	1 761	2 796	249
200 000	111 640	321	997	2 075	3 008	419
<i>B. Utdebiteringen oförändrad</i>						
12 000	1 956	234	458	805	1 151	—
16 000	3 002	234	458	819	1 165	—
20 000	4 000	250	490	835	1 190	—
25 000	5 660	380	690	1 175	1 660	—
30 000	7 726	436	866	1 451	2 066	—
50 000	17 571	494	1 031	1 772	2 556	—
100 000	46 568	582	1 218	2 091	3 018	—
200 000	111 640	670	1 405	2 410	3 480	—

ning i inkomstlägena 16 000 och 20 000 kr. stiger skattelättnaden vid ytterligare stigande inkomst till 347 kr. vid 30 000 kr. inkomst för att därefter långsamt sjunka, så att den utgör 321 kr. vid 200 000 kr. i årsinkomst.

För en familj med 4 barn är skattelättnaden redan vid 12 000 kr. i inkomst 1 143 kr. Skillnaden i förhållande till det fall att utdebiteringen kan bibehållas oförändrad är blott 8 kr. Skattelättnaden stiger efter hand vid stigande inkomst och utgör vid 200 000 kr. inkomst 3 008 kr.

Den skatteskärpning som på grund av utdebiteringshöjningen skulle träffa makar utan minderåriga barn utgör för en inkomsttagare med 12 000 kr. 34 kr. Ännu vid en inkomst på 30 000 kr. understiger den 100 kr. Vid 200 000 kr. i inkomst uppgår skärpningen till 419 kr.

Att skattelättnaden vid förekomsten av två eller fler barn i stort sett stiger vid stigande inkomst har givetvis samband med progressionen i statsbeskattningen. Resultatet är här detsamma som då Ortsavdragen över huvudet taget höjes. Som exempel kan nämnas att förekomsten av Ortsavdrag minskar skatten med 1 039 kr. för den som har 12 000 kr. i inkomst, med 2 155 kr. för den som har 30 000 kr. och med 3 210 kr. för den som har 200 000 kr. Dessa siffror har emellertid blott teoretiskt intresse. Om man konstaterat, att det för varje människa finns ett bottenskikt inom inkomsten som inte har någon skattekraft och därför undantar detta från beskattning, betyder detta inte att man ger den skattskyldige någon otillbörlig förmån utan endast att man skipar rättvisa. Att man sedan kan räkna ut, hur hög skatten skulle bli, om man beskattade den ur skatteförmågesynpunkt obefintliga inkomsten och därvid kan påvisa, att höjningen skulle bli större för den som har den högre inkomsten, är ju alldeles ovidkommande.

Förhållandet är för övrigt detsamma, vilket avdrag man än rör sig med. Alla får vi göra avdrag för omkostnader för intäktens förvärvande. Den del av inkomsten som åtgår för sådana omkostnader är ju även den från skatteförmågesynpunkt obefintlig. Men naturligtvis får — rent aritmetiskt — den högre inkomsttagaren en större »skattelättnad» genom denna avdragsrätt.

Av diskussionen ovan kring tabellerna 1 och 2 har framgått, att frånvaron av rätt till Ortsavdrag för barn är till förhållandevis störst nackdel för lägre inkomsttagare. Därav följer att skatteminskningen vid införande av förhöjda Ortsavdrag blir relativt sett allt mindre ju högre inkomsten är. Förhållandet belyses närmare i efterföljande tabell 4.

De här redovisade siffrorna visar tydligt i hur hög grad den relativa skattesänkningen stiger vid ökat antal barn och å andra sidan sjunker om inkomsten går upp till betydande belopp. Medan sålunda skattelättnaden för t. ex. en 4-barnsfamilj uppgår till mer än hälften av den tidigare skatten för en inkomsttagare med 12 000 kr. och ännu vid en inkomst på 30 000 kr. överstiger en fjärdedel därav, blir den vid 200 000 kr. inkomst blott 2,8 %.

Ett genomförande av ovanstående förslag kan beräknas minska statens inkomster med ca 300 milj. kr. För kommunernas del skulle inkomsten —

Tabell 4

Årsinkomst kr.	Nuv. skatt kr.	Skattelättnad i % för barnfamilj				Ökning i %, barnlösa
		1 b	2 b	3 b	4 b	
<i>A. Utdebiteringen stiger från 15 till 15,55</i>						
12 000	1 956	10,5	22,2	40,3	58,4	1,7
16 000	3 002	6,1	14,1	26,0	37,8	1,5
20 000	4 000	4,6	10,5	19,6	29,2	2,0
25 000	5 660	5,3	10,8	19,6	27,9	1,4
30 000	7 726	4,5	10,0	17,7	25,7	1,2
50 000	17 571	1,9	5,0	9,5	13,8	0,9
100 000	46 568	0,7	2,1	4,0	6,0	0,5
200 000	111 640	0,3	0,9	1,9	2,8	0,4
<i>B. Utdebiteringen oförändrad</i>						
12 000	1 956	12,0	23,4	41,2	58,8	—
16 000	3 002	7,8	15,3	27,3	38,8	—
20 000	4 000	6,3	12,3	20,9	29,7	—
25 000	5 660	6,7	12,2	20,8	29,3	—
30 000	7 726	5,8	11,2	18,8	26,7	—
50 000	17 571	2,8	5,9	10,1	14,5	—
100 000	46 568	1,2	2,6	4,5	6,5	—
200 000	111 640	0,6	1,3	2,2	3,1	—

om utdebiteringen icke höjdes — nedgå med ca 280 milj. Den i genomsnitt erforderliga utdebiteringshöjningen för bibehållande av kommunernas inkomster utgör 55 öre per skattekrona.

Enligt vår mening bör staten icke träda in för att förhindra denna utdebiteringshöjning. Det är här inte fråga om någon förändring av kommunernas ekonomiska status — det totala skatteuttaget blir ju oförändrat — utan om en omfördelning av skatterna inom kommunen till förmån för barnfamiljerna. Såsom framgår av tabell 1 har dessa hittills fått bära en betydligt större andel av kommunalskatten än som svarar mot deras skatteförmåga, vilket förhållande övriga skattskyldiga dragit nytta av. Någon anledning att låta dessa senare bibehålla denna förmån synes oss inte föreligga, helst som skatteökningen för de barnlösa skulle bli skäligen obetydlig. Detta framgår redan av sista kolumnen i tabellerna 3 och 4.

Det förhållandet att utdebiteringssatsen kan komma att höjas vid införande av förhöjda ortsavdrag för barnfamiljerna ger inte rätt till något allmänt påstående om att kommunalskatten måste höjas. Enklast visas detta om man sänker ortsavdragen. Antag för resonemangets skull att nuvarande ortsavdrag avskaffas. Härigenom stiger skatteunderlaget starkt, och utdebiteringen i en kommun kan sänkas med ej mindre än 4 kr. per skattekrona, nämligen från 15 till 11 kr. Vad blir resultatet för olika skattskyldiga? Ja, högst varierande. En gift person med 12 000 kr. inkomst hade tidigare en beskattningsbar inkomst på 6 600 kr. med en kommunalskatt på 990 kr. I det tänkta fallet stiger den beskattningsbara inkomsten till 11 100 kr., och skatten blir 1 221 kr. — en ökning alltså på 231 kr., motsvarande 23,3 %.

En annan inkomsttagare har 25 000 kr. inkomst. Hans kommunalskatt sjunker från 2 910 till 2 629 kr. eller med 281 kr. motsvarande 9,7 %. En tredje person har 200 000 kr. Hans kommunalskatt sjunker från 29 160 till 21 879 kr. eller med 7 281 kr. motsvarande 25 %.

Åtgärden medför alltså skattehöjning för en del och skattesänkning för andra. Det blir en omfördelning av skatten från de högre till de lägre inkomsttagarna.

Vill man trots det sagda ålägga staten att betala en årlig kompensation till kommunerna för att förhindra en utdebiteringshöjning, måste detta föra med sig en motsvarande höjning av statsskatterna — eller omvänt förhindra en lättnad i denna beskattning till motsvarande belopp. Skillnaden mellan det fall att staten tillskjuter kompensation och att utdebiteringshöjningen helt får slå igenom i kommunerna är alltså i själva verket mindre än de i tabellerna 3 och 4 framräknade beloppen anger.

Av betydelse i förevarande sammanhang är slutligen att dels vissa speciella statsbidrag, dels de allmänna skatteutjämningsbidragen utgår i relation till den brist på skatteunderlag — i förhållande till ett fastställt normalskatteunderlag — som råder i kommunerna liksom också att kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna står i relation till förekomsten av skatteunderlag. Minskas sålunda kommunernas skatteunderlag, stiger statens bidrag och sjunker kommunernas. Alldeles särskild betydelse får detta för de kommuner som har ett väsentligt svagare skatteunderlag än det genomsnittliga i riket och för vilka ett införande av förhöjda ortsavdrag i och för sig skulle nödvändiggöra en högre utdebiteringsökning än 55 öre per skattekrona.

Aberopande det anförda hemställer vi,
att riksdagen måtte
dels antaga följande

1) *Förslag*
till

Lag om ändring av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken och icke haft hemmavarande barn under 18 år, åtnjuter kommunalt ortsavdrag med 4 500 kronor.

Har skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, haft hemmavarande barn under 18 år, som icke

haft 2 400 kronors inkomst, åtnjuter han ortsavdrag med dels 4 500 kronor, dels därutöver följande belopp för sådant barn, nämligen 1 000 kronor för ettvar av de två första barnen och 1 500 kronor för varje följande barn.

Gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levtt tillsammans med andra maken, ävensom ogift skattskyldig (varmed jämställs änking, änka eller frånskild) äger, därest han haft ett eller två hemmavarande barn under 18, som icke haft 2 400 kronors inkomst, åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 4 500 kronor och, därest han haft ytterligare sådant barn, med 1 500 kronor för varje barn utöver två.

Annan skattskyldig än i andra, tredje eller fjärde stycket sägs (*ensamstående*) äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 2 250 kronor.

Har skattskyldig — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft dagen efter det den utkommit av trycket i Svensk författningssamling, dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

2) Förslag

till

Förordning om ändring av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt skall erhålla följande ändrade lydelse.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter statligt ortsavdrag med belopp, som beräknats med ledning av 48 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den — — — 65 % av återstoden.

För annan — — — 65 % av återstoden.

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter det den utkommit av trycket i Svensk författningssamling, dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till till sådana författningsändringar, som må föranledas av ett bifall till vad ovan föreslagits.

Stockholm den 25 januari 1963

Gunnar Heckscher

Leif Cassel

Eric Nilsson

Rolf Eliasson

Ernst V. Staxäng

Tage Magnusson

Karin Wetterström

Carl Östlund
